

STC/2023/051

DECLARAȚIE PRIVIND ETICA PROFESIONALĂ

ADOPTATĂ DE CONSILIUL ISI

22-23 iulie 2010

REYKJAVIK, ISLANDA

VERSIUNE ACTUALIZATĂ

APROBATĂ DE COMITETUL EXECUTIV ISI

17 februarie 2023

Institutul Internațional de Statistică - Biroul Permanent

Cutia Poștală 24070

2490 AB Haga

Țările de Jos

<http://isi-web.org>

Declarația ISI privind etica profesională

PREAMBUL, VALORI, PRINCIPII ȘI CONTEXT

	PAGINA
PREAMBUL	3
VALORI PROFESIONALE COMUNE	4
PRINCIPII ETICE	6
NOTĂ PRIVIND CONTEXTUL	8

**PENTRU MAI MULTE INFORMAȚII GENERALE ȘI DETALII BIBLIOGRAFICE (NUMAI ÎN LIMBA ENGLEZĂ),
VĂ RUGĂM SĂ VIZITAȚI SITE-UL ISI**

**[HTTPS://WWW.ISI-WEB.ORG/BACKGROUND-DOCUMENTATION-AND-BIBLIOGRAPHY-ISI-DECLARATION-
PROFESSIONAL-ETHICS](https://www.isi-web.org/background-documentation-and-bibliography-isi-declaration-professional-ethics)**

PREAMBUL

Declarația ISI privind etica profesională constă într-o declarație a valorilor profesionale comune și un set de principii etice care derivă din aceste valori.

Pentru scopul acestui document, definiția statisticianului depășește cu mult categoria profesională cu diplome de studiu în domeniul statisticii, incluzând o gamă largă de creatori și utilizatori de date și instrumente statistice. Statisticienii lucrează într-o diversitate de medii economice, culturale, juridice și politice, fiecare dintre acestea influențând accentul și focalizarea cercetării statistice. În plus, aceștia contribuie la dezvoltarea programelor informatice, bazându-se pe metode statistice, inclusiv pe instrumente precum inteligența artificială și învățarea automată (*machine learning*). De asemenea, statisticienii lucrează în cadrul uneia dintre diferitele ramuri ale disciplinei lor, fiecare având propriile tehnici și proceduri și, eventual, propria abordare etică. Indiferent de domeniul lor de expertiză, principiile etice ale statisticienilor fac parte integrantă din competența lor profesională și ar trebui să facă parte dintr-o educație statistică cuprinzătoare.

Statisticienii lucrează în diverse domenii, cum ar fi economia, psihologia, sociologia, medicina și inteligența artificială, ai căror practicieni pot avea sau nu convenții etice care le pot influența comportamentul. Chiar și în același mediu și în aceeași ramură a statisticilor, indivizii se pot confrunta cu diferite situații și constrângeri care generează probleme de ordin etic.

Scopul acestei declarații este de a permite judecăților și deciziilor etice individuale ale statisticianului să fie fundamentate pe valori și experiențe comune, mai degrabă decât pe reguli rigide impuse de profesie. Declarația urmărește să documenteze principiile larg răspândite ale profesiei de statistician și să identifice factorii care împiedică punerea lor în aplicare. Se admite faptul că punerea în practică a unui principiu poate obstructiona aplicarea altuia, că statisticienii – ca și alte grupuri profesionale – au obligații concurente care nu pot fi îndeplinite toate simultan. Astfel, statisticienii vor trebui uneori să aleagă între principii. Declarația nu încearcă să rezolve aceste alegeri sau să stabilească priorități între principii. În schimb, aceasta oferă un cadru în care statisticianul conștiincios ar trebui să poată lucra confortabil. Se recomandă ferm ca abaterile de la cadrul principiilor să nu fie rezultatul ignoranței, ci al deliberării.

Prima intenție a declarației este de a fi informativă și descriptivă, mai degrabă decât autoritară sau prescriptivă. În al doilea rând, declarația este concepută pentru a fi aplicabilă, pe cât posibil, domeniilor vaste și în schimbare ale metodologiei și aplicațiilor statistice. Din acest motiv, dispozițiile sale sunt elaborate de o manieră destul de largă. În al treilea rând, deși principiile sunt formulate astfel încât să aibă o aplicare mai largă la decizii decât la aspectele pe care le menționează în mod particular, declarația nu este în niciun caz exhaustivă. Documentul este conceput înțelegând că va trebui actualizat și modificat periodic, și reflectă, pe de o parte, evoluțiile în generarea de informații și instrumente tehnice utilizate de statisticieni și, pe de altă parte, în utilizările (și, în consecință, posibilele utilizări eronate ale) rezultatelor statistice. Creșterea producției și disponibilității datelor digitalizate furnizate de către o multitudine de organisme private și publice, care pot fi utilizate în scopuri statistice, este un fenomen atât de important încât va determina reevaluări ale declarației pentru actualizarea sa cu modificările necesare¹². În al

---

¹ Datele digitalizate sunt adeseori seturi de date mari și complexe, iar procesul de generare a datelor poate fi necunoscut. În același timp, capacitatea de calcul a crescut dramatic, permițând utilizarea unor instrumente informatice performante, cum ar fi învățarea automată și inteligența artificială, ceea ce ridică noi probleme etice pentru statisticieni, cercetători de date și societate în general.

² Odată cu extinderea rapidă a includerii statisticilor în sectoarele de activitate emergente, au apărut situații în care este de dorit ca dezvoltarea componentelor specifice cadrului etic să răspundă întrebărilor formulate în cadrul colaborării cu alte domenii de

patrunea rând, valorile, principiile și comentariile adiacente recunosc regulile sau normele generale scrise ori nescrise, cum ar fi respectarea legii sau necesitatea probității. Cu toate acestea, declarația se limitează, în măsura posibilului, la chestiuni care privesc ancheta statistică în mod deosebit.

Deși nu sunt menționate în mod explicit, principiile reflectă în mod inerent obligațiile și responsabilitățile statisticienilor – precum și conflictele astfel generate cu care se confruntă aceștia – față de forțele și presiunile din afara propriei performanțe, și anume către și de la:

- societate
- angajatori, clienți și finanțatori
- colegi
- subiecți

În îndeplinirea responsabilităților sale, fiecare statistician trebuie să fie atent la necesitatea ca acțiunile sale să fie în concordanță cu interesele fiecărui grup și să nu favorizeze niciun grup în detrimentul altuia sau să nu intre în conflict cu oricare dintre principii.

Principiile sunt urmate de scurte comentarii cu privire la conflictele și dificultățile inerente aplicării lor. Se indică un *link* pentru fiecare principiu etic pentru cei care doresc să aprofundeze problemele. În mod similar, după comentarii este furnizată o bibliografie adnotată selectivă pentru cei care doresc să aprofundeze problemele sau să consulte texte mai detaliate.

VALORI PROFESIONALE COMUNE

Valorile noastre profesionale comune sunt respectul, profesionalismul, veridicitatea și integritatea.

1. Respect

Respectăm intimitatea celorlalți și promisiunile de confidențialitate făcute acestora.

Respectăm comunitățile din care sunt colectate datele și le protejăm împotriva pericolelor la care sunt expuse prin utilizarea greșită a rezultatelor.

Nu ar trebui să suprimăm sau să diminuăm în mod necorespunzător munca altora.

2. Profesionalism

Profesionalismul valoric implică responsabilitate, competență și cunoștințe de specialitate, precum și judecată în cunoștință de cauză.

Lucrăm pentru a înțelege nevoile utilizatorilor noștri și pentru a dezvolta soluții relevante.

Folosim cunoștințele, datele și analizele noastre statistice pentru binele comun, pentru a servi societatea.

---

expertiză care contribuie la apariția acestor sectoare, în vederea asigurării unei îndrumări comune (de exemplu, în cazul inteligenței artificiale).

Depunem eforturi pentru colectarea și analizarea datelor de cea mai înaltă calitate posibilă. Evaluăm calitatea acestora, indiferent dacă sunt colectate prin recensăminte, sondaje sau din alte surse, utilizând sursele de date de calitate disponibile.

Suntem responsabili pentru adecvarea datelor și a metodelor pentru scopul în cauză.

Urmăm procese menite să asigure acceptabilitatea socială a utilizării datelor în scopurile statistice pe care le urmărim (inclusiv seturi de date corelate).

Dezbatem problemele în mod obiectiv și ne străduim să contribuim la soluționarea acestora.

Respectăm legea și lucrăm pentru amendarea legilor despre care credem că împiedică bunele practici statistice.

Învățăm continuu atât despre domeniul nostru, cât și despre domeniile în care aplicăm metodele noastre.

Dezvoltăm metode noi, după caz.

Nu preluăm sarcini în care avem un conflict clar de interese.

Acționăm responsabil față de angajatorii noștri.

3. Veridicitate și integritate

Valorile veridicității și integrității se reflectă în procesele noastre de lucru, care se bazează pe independență, obiectivitate și transparență.

Producem rezultate statistice folosind știința noastră și nu suntem influențați de presiuni din partea politicianilor sau a finanțatorilor.

Suntem transparenți cu privire la metodologiile statistice utilizate și facem publice aceste metodologii, inclusiv programele cu sursă deschisă (*open source software*) utilizate, ori de câte ori este posibil, pentru a permite reproductibilitatea indicatorilor.

Ne străduim să producem rezultate care să reflecte fenomenele observate într-o manieră imparțială.

Prezentăm date și analize în mod onest și deschis, împreună cu informații referitoare la limitele relevanței acestora, prin furnizarea de informații cantitative și calitative adecvate.

Suntem responsabili pentru acțiunile noastre.

Respectăm proprietatea intelectuală.

În calitate de oameni de știință, urmărim idei noi promițătoare și renunțăm la cele care s-au dovedit incorecte.

Lucrăm în direcția asigurării coerenței logice și adecvării empirice a datelor și concluziilor noastre.

Apreciem criteriile de evaluare obiective și bine stabilite.

PRINCIPII ETICE

1. Urmărirea obiectivității

Statisticienii ar trebui să urmărească obiectivitatea fără teamă și cu imparțialitate, selectând și utilizând doar metode concepute pentru a produce cele mai bune rezultate posibile, ținând seama de factori precum acuratețea și actualitatea. Ei ar trebui să se asigure că datele utilizate în analiză sunt adecvate scopului și că au la dispoziție cunoștințele necesare despre subiecți. Ar trebui să prezinte toate constatările în mod deschis, complet și transparent, indiferent de rezultate. Ar trebui să furnizeze informații cu privire la limitele relevanței constatrilor prin furnizarea de informații cantitative și calitative adecvate. Statisticienii ar trebui să fie deosebit de atenți la necesitatea de a prezenta constatări atunci când contestă un rezultat preferat. Statisticianul ar trebui să fie vigilent pentru a preveni greșelile previzibile de interpretare sau utilizare a datelor. Dacă apare o astfel de interpretare sau utilizare greșită, trebuie luate măsuri pentru a informa potențialii utilizatori. Constatările ar trebui comunicate în beneficiul unei comunități cât mai largi posibil, cu atenție însă pentru a nu fi prejudiciat niciun grup de populație.

2. Clarificarea obligațiilor și rolurilor

Obligațiile angajatorului, clientului sau finanțatorului și statisticianului în ceea ce privește rolurile și responsabilitatea acestora care ar putea ridica probleme etice ar trebui să fie precizate și înțelese pe deplin. În furnizarea de opinii sau recomandări, statisticienii ar trebui să se asigure că rămân în limitele domeniului lor de competență și să solicite sfaturi, după caz, de la persoane cu expertiză relevantă.

3. Evaluarea alternativelor

Ar trebui luate în considerare metodele și procedurile disponibile, iar angajatorului, clientului sau finanțatorului să i se prezinte o evaluare imparțială cu privire la avantajele și limitările asociate alternativelor, împreună cu metoda propusă.

4. Interesele conflictuale

Statisticienii evită sarcinile care implică un conflict de interese financiar sau personal în rezultatul muncii lor. Consecințele probabile ale colectării și diseminării diferitelor tipuri de date, precum și rezultatele analizei acestora ar trebui luate în considerare și examinate.

5. Evitarea rezultatelor predeterminate

Orice încercare de a stabili un rezultat predeterminat dintr-o anchetă statistică propusă ar trebui respinsă, la fel ca și condițiile contractuale condiționate de o astfel de cerință.

6. Păstrarea informațiilor privilegiate

Informațiile privilegiate trebuie păstrate confidențiale. Această interdicție nu trebuie extinsă la metodele și procedurile statistice utilizate pentru efectuarea anchetei sau pentru producerea datelor publicate.

7. Prezentarea competenței profesionale

Statisticienii vor căuta să-și îmbunătățească cunoștințele și abilitățile profesionale și se vor informa permanent cu privire la evoluțiile tehnologice, la procedurile și standardele relevante pentru domeniul lor și îi vor încuraja pe ceilalți să procedeze în mod similar.

8. Menținerea încrederii în statistici

Pentru a promova și menține încrederea publicului, statisticienii ar trebui să se asigure că își descriu cu precizie și corectitudine rezultatele, inclusiv puterea explicativă a datelor lor. Statisticienilor le revine sarcina de a alerta potențialii utilizatori ai rezultatelor cu privire la limitele fiabilității și aplicabilității acestora prin furnizarea de informații cantitative și calitative adecvate.

9. Expunerea și revizuirea metodelor și constatărilor

Informațiile adecvate, inclusiv programele *open source*, ar trebui furnizate publicului pentru a permite evaluarea independentă a metodelor, procedurilor, tehnicilor și constatărilor.

10. Comunicarea principiilor etice

În colaborarea cu colegii și cu alte persoane din aceleași discipline sau din alte discipline, este necesar și important să se asigure că principiile etice ale statisticienilor sunt clar înțelese de către toți participanții și reflectate în mod corespunzător în anchetă.

11. Asumarea responsabilității pentru integritatea disciplinei

Statisticienii sunt supuși regulilor morale generale ale comportamentului științific și de cercetare: aceștia nu ar trebui să înșele sau să denatureze cu bună știință sau să încerce să împiedice raportarea abaterilor sau să obstrucționeze cercetarea științifică a altora.

12. Protejarea intereselor subiecților

Statisticienii sunt obligați să protejeze subiecții, individual și colectiv, în măsura posibilului, împotriva efectelor potențial nefavorabile ale participării la cercetarea statistică. De această responsabilitate statisticienii nu sunt absolviți prin consimțământul obținut din partea subiecților sau prin cerința legală ca aceștia din urmă să participe la anchetele statistice. Potențialul intruziv al unor forme de anchetă statistică, inclusiv utilizarea altor date și a seturilor de date corelate, necesită ca acestea să fie derulate numai cu mare grijă, cu justificarea completă a necesității și cu cea mai bună notificare posibilă a celor implicați. În măsura în care este posibil, anchetele ar trebui să se bazeze pe consimțământul informat. În toate cazurile, identitățile și înregistrările tuturor subiecților sau respondenților ar trebui păstrate confidențiale. Ar trebui utilizate măsuri adecvate pentru a împiedica publicarea statisticilor într-o formă care să permită dezvăluirea sau deducerea identității unui subiect sau a respondentului.

NOTĂ PRIVIND CONTEXTUL

Institutul Internațional de Statistică s-a implicat tot mai mult, de-a lungul deceniilor, în formularea unei declarații privind etica profesională. Biroul institutului, ca răspuns la reprezentările membrilor și la o propunere a Comitetului institutului pentru direcții viitoare, a înființat inițial un Comitet pentru un cod de etică pentru statisticieni în anul 1979, în timpul celei de-a 42-a sesiuni ISI de la Manila. Acest Comitet³ a pregătit un cod care a fost acceptat de Institut în timpul aniversării centenarului său în anul 1985, cu adoptarea următoarei rezoluții de către Adunarea generală a ISI la 21 august 1985:

- recunoașterea faptului că scopul Declarației privind etica profesională pentru statisticieni este de a documenta valorile și experiențele profesionale comune, ca un instrument de a oferi îndrumare, mai degrabă decât reglementare;
- adoptă Declarația ca o afirmare a preocupării membrilor privind aceste aspecte și a hotărârii sale de a promova cunoștințele și interesul pentru etica profesională în rândul statisticienilor din întreaga lume;
- stabilește să transmită Declarația tuturor membrilor ISI și secțiilor sale și să o difuzeze, după caz, în cadrul profesiei statistice;
- felicită comitetul competent pentru elaborarea Declarației pentru activitatea sa minuțioasă, eficientă și de succes din ultimii cinci ani.

Odată cu trecerea timpului, Institutul s-a confruntat cu problema necesității unei actualizări a Declarației. În iulie 2006, Comitetul Executiv a invitat în mod direct Comitetul său permanent de etică profesională⁴ să revizuiască Declarația ISI și, „în cazul în care apare ocazia, (să propună) actualizări ale Declarației ISI”. Acest lucru a fost acum realizat de Comitet. Un document revizuit, pregătit pentru o ședință organizată la Paris, în martie 2007, și găzduită de INSEE, a fost urmat de o întâlnire deschisă la reuniunile internaționale ISI de la Lisabona, în august 2007, la care rezultatele tuturor acestor eforturi au fost prezentate participanților pentru comentarii și reacții. Deși a existat un acord evident asupra multor puncte, au fost propuse o serie de sugestii pentru o examinare ulterioară, care se reflectă în adăugarea unei secțiuni privind valorile profesionale comune, precum și într-o reordonare și combinare a mai multor principii etice care derivă din aceste valori. O nouă versiune a fost adoptată de Adunarea generală a ISI din anul 2010.

Deși conținutul declarației din anul 2010 rămâne în mare măsură valabil, utilizarea tot mai intensă a unei game variate de surse de date, de seturi de date corelate și de metode statistice dificile din punct de vedere computațional a necesitat actualizări efectuate în anul 2023⁵.

În conformitate cu spiritul și litera rezoluțiilor anterioare, Institutul Internațional de Statistică prezintă această Declarație revizuită și actualizată privind etica profesională, cu speranța și convingerea că noul document va ajuta colegii din întreaga lume să-și urmărească obiectivele și responsabilitățile profesionale.

---

³ Comitetul a fost prezidat de Roger Jowell. Membrii inițiali au fost W. Edwards Deming, Arno Donda, Helmut V. Muhsam și Edmund Rapaport, cărora li s-au alăturat ulterior Edmundo Berumen-Torres, Gilbert Motsemme și René Padieu.

⁴ Comitetul care a efectuat revizuirea în anul 2010 a fost compus din David Morganstein (președinte), Margo Anderson, Edmundo Berumen, Stephen E. Fienberg, Fred Ho, Roger Jowell, Denise Lievesley, Olav Ljones, Bill Seltzer și Jan Robert Suesser. Comitetul primește un sprijin important din partea unui grup consultativ în materie de etică format din Jean-Louis Bodin, Oliver J. M. Chinganya, Howard Gabriels, Dan Levine, René Padieu, Hrachya Petrosyan și Norbert Victor.

⁵ În ceea ce privește versiunea actualizată din anul 2023, Comitetul a fost alcătuit din Walter Radermacher (președinte), Jairo Arrow, Misha Belkindas, Ayşe Bilgin, Albina Chuwa, Hing Wang Fung, Saleha Habibullah, Sibylle von Oppeln-Bronikowski, Eric Rancourt, Jan Robert Suesser, Silke Stapel-Weber, Teresita Evelina Terán, Dennis Trewin (coordonatorul revizuirii), Nikos Tzavidis, Gabriella Vukovich.